

PREPARING FOR THE YAMIM NORA'IM

STRIKING THE PERFECT BALANCE OF AHAVA AND YIRAH

סליחות תש"ע

A] INTRODUCTION: UNDERSTANDING THE UNIQUE TIME OF YEAR

1. א"ר יהודה הוא כתיב (תהלים ס"ט) ואני תפלתי לך יי עת רצון, זמנין דאיהו עת רצון וזמנין דלאו איהו עת רצון. זמנין דשמע וזמנין דלא שמע. זמנין דאשתכח וזמנין דלא אשתכח - דכתיב (ישעיה נ"ה) דרשו יי בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב

זוהר כרך א פרשת וירא קה:

Some times are more suited to a deeper and more direct connection with Hashem

2. דרשו ה' בהמצאו - ... אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים

ראש השנה יח.

The period of the Yamin Noraim is a time for 'drisha' - active searching and demanding - of ourselves and of G-d

3. ויתרצו הנפים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה':

בראשית כה:כב

Rivka goes to be 'doresh' to discover why she is having such a problem pregnancy. In this context 'derisha' means to demand an answer. Rav Hirsch says that דרש and דרס come from the same form. לדרוס is to trample so we are to understand 'drush' as a very active, insistent and demanding approach

4. ואני תפלתי לך ה' עת רצון רבי חנינא בר פפא שאל לרבי שמואל בר נחמן מהו דכתיב ואני תפלתי לך ה' עת רצון אמר לו שערי תפלה פעמים פתוחים פעמים נעולים אבל שערי תשובה לעולם פתוחים

דברים רבה פרשה ב ד"ה יב ד"א כה'

What makes this time of year so special is the element of teshuva which can achieve things that normal tefilla cannot

5. ואני תפלתי לך ה' עת רצון (תהלים ס"ט), נמשלה התפלה למרחץ, מה המרחץ הזה פעמים פתוחה פעמים נעולה, כך הם שערי תפלה, פעמים פתוחה פעמים נעולה. אבל התשובה נמשלת לים, מה הים הזה לעולם פתוח, כך שערי תשובה לעולם פתוחים. ומה המרחץ אדם הולך למרחץ לרחוץ והוא מוצא שם אביו או רבו מתבייש והולך לו, כך הם שערי תפלה. אבל הים מוצא רבו או אביו מרחיק עצמו קימעא ורוחץ במקום אחר

איכה רבה פרשה ג ד"ה סכות בענין

Chazal compare tefilla to a bath-house - sometime open and sometimes closed; a place where we may feel embarrassed and self-conscious. But teshuva is like the sea - always open and somewhere that we can find our true selves, without being weighed down by the self-consciousness of our negativity. Also, the sea (not the bathhouse) is a mikva!

6. אמר רבי עקיבא - אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין מי מטהר אתכם? אביכם שבשמים שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר מקוה ישראל ה' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל:

משנה מסכת יומא פרק ח"ט

Hashem is the hope (mikveh) and the mikva to purify His people

B] THE DICHOTOMY OF YIRAH AND AHAVA

7. בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון. מאי כבני מרון? ... כבני אמרנא (רש"י - ככנשים שמוינין אותן לעשרן, ויולדין זה אחר זה צפתח קטן, שאין יכולין ללאת כאחד)

ראש השנה יח.

On Rosh Hashana all the world steps before Hashem in single file - under inescapable scrutiny. This unflinching and searching analysis is the 'derisha' and the intensity of the Yamim Noraim

8. שאין קורין הלל לא בראש השנה ולא ביום הכפורים, לפי שהם ימי תפלה והכנעה לפני ה' ויראה ממנו וניסה אליו ותשובה ותחנה ובקשת מחילה, ואין ראוי במצבים כאלה לשמוח ולשיש

רמב"ם על משנה מסכת ראש השנה פרק ז משנה ז

As such there is no Hallel on R.H. - but an atmosphere of 'yirah' and teshuva which, the Rambam states, does not allow for 'simcha and sason'. Rejoicing and 'Unetane Tokef' do not seem to go together

9. (ב) וַיָּבִיֵא עֲזָרָא הַכֹּהֵן אֶת הַתּוֹרָה לְפָנֵי הַקֹּהֵל מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה וְכָל מִבִּין לְשִׁמְעַע בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי: ... (ט) וַיֹּאמֶר נְחֵמְיָה הוּא הַתְּרַשָּׁטָא וְעֲזָרָא הַכֹּהֵן הַסֹּפֵר וְהַלּוּיִם הַמְּבִינִים אֶת הָעַם לְכָל הָעַם הַיּוֹם קְדוֹשׁ הוּא לֵה' אֶלְקִיכֶם אֵל תִּתְאַבְּלוּ וְאַל תִּבְכּוּ כִּי בּוֹכִים כָּל הָעַם כְּשִׁמְעֵם אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה: (י) וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכוּ אֲכָלוּ מִשְׁמַנִּים וּשְׁתּוּ מִמִּתְקִים וּשְׁלְחוּ מְנוֹת לְאֵין נְכוֹן לוֹ כִּי קְדוֹשׁ הַיּוֹם לְאֲדַנְיָנוּ וְאַל תַּעֲצְבוּ כִּי חֲדוֹת ה' הִיא מְעַזְכֶּם:

נחמיה פרק ח

The first R.H. recorded in Tanach was in the time of Ezra and Nechemia. The people, returning from galut without a clear understanding of what Hashem wants from them, respond to R.H. with crying and wailing. But Nechemia tells them three things (i) to eat and drink' (ii) to give presents to others; and (iii) to generate an atmosphere of kedusha for Hashem. The overall message he gave them was to take strength in Hashem's 'chedva' - joy!

10. אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו. אבל ישראל אינו כן לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמים בר"ה לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס. לפיכך נוהגין לספר ולכבס בער"ה ולהרבות מנות בר"ה ומכאן תשובה למתעננין בר"ה

טור אורח חיים סימן תקפא

The Tur draws attention to our positive and confident response to impending judgement

11. א: אוכלים ושותים ושמים, ואין מתעננין בר"ה ... ; אמנם לא יאכלו כל שבעם, למען לא יקלו ראשם ותהיה יראת ה' על פניהם. ב: יש מקומות שקבלה בידם שכל מי שרגיל להתענות בר"ה ומשנה רגילותו ואינו מתענה, אינו משלים שנתו

שולחן ערוך אורח חיים סימן תקצו

The Shulchan Aruch legislates for a judicious balance - retrained simcha. But those who have custom to fast must do so!

12. עָבְדוּ אֶת ה' בִּירְאָה וְגִילוּ בְרַעְדָּה:

תהלים פרק ב"א

This is in fact the concept of gila bire'ada - joy in trembling - yirah and ahavah in one emotion

13. והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואי הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלהים לאל חי, וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד כי אראה שמיד מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ב

The Rambam explains that this dichotomy with the understanding that ahavah and yirah are simply two responses to the same condition - closeness to Hashem (through understanding)

14. אע"פ שאצל בשר ודם היראה והשמחה הם דבר והפכו, שבשעה שהאדם מפחד מזולתו הוא עומד נרתע ודואג. אבל הקב"ה איננו כן. אדרבה כשהאדם מתבונן בגדולתו וירא מפניו ישמח ויגיל באותה יראה

ר' יונה מס' ברכות ר' פ' ה'

Rabbeinu Yonah expresses the same idea explicitly

C] PRACTICAL TESHUVA - WHO AM I AND HOW SHOULD THAT MAKE ME FEEL?

15. הלכה א: כל אחד ואחד מבני האדם יש לו זכיות ועונות, מי שזכיותיו יתירות על עונותיו צדיק, ומי שעונותיו יתירות על זכיותיו רשע, מחצה למחצה בינוני ... הלכה ב: ושקול זה אינו לפי מנין הזכיות והעונות אלא לפי גודלם, יש זכות שהיא כנגד כמה עונות שנאמר יען נמצא בו דבר טוב, ויש עון שהוא כנגד כמה זכיות שנאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, ואין שוקלין אלא בדעתו של אל דעות והוא היודע היאך עורכין הזכיות כנגד העונות

